

Karl Ove Knausgård (n. 1968) este un scriitor norvegian cunoscut mai ales pentru cele șase romane autobiografice intitulate sugestiv *Lupta mea* (*Min kamp*). Născut în Oslo, Knausgård a crescut pe insula Tromøya, în Arendal și în Kristiansand, și a făcut studii de artă și literatură la Universitatea din Bergen. A debutat în 1998 cu romanul *Ute av verden*, pentru care a primit Premiul pentru Literatură al Criticilor Norvegieni, acordat pentru prima dată unui roman de debut. Între 1999 și 2002, Knausgård a fost coeditor la *Vagant*, o revistă literară norvegiană fondată în 1988, pentru care a realizat interviuri extrem de interesante cu scriitorii Rune Christiansen și Thure Erik Lund. Al doilea roman, *Orice lucru își are vremea lui* (*En tid for alt*, 2004), a fost la fel de bine primit de critică și a fost nominalizat la Premiul pentru literatură al Consiliului Nordic și la IMPAC Dublin Literary Award. Consacrarea a venit însă odată cu publicarea, între 2009 și 2011, a seriei de romane autobiografice însumând peste 3 500 de pagini, care a devenit unul dintre cele mai mari fenomene literare în Norvegia, cu peste 450 000 de exemplare vândute. În 2010, scriitorul a înființat o mică editură împreună cu Yngve Knausgård (fratele său) și cu Asbjørn Jensen. În 2015–2016 a publicat patru cărți dedicate anotimpurilor: *Toamna* (*Om høsten*), *Iarna* (*Om vinteren*), *Primăvara* (*Om våren*) și *Vara* (*Om sommeren*).

ORICE LUCRU ÎȘI ARE VREMEA LUI KARL OVE KNAUSGÅRD

Traducere din limba norvegiană
ROXANA-EMA DREVE și IVONA BERCEANU

En tid for alt

Karl Ove Knausgård

Copyright © 2004 Karl Ove

Knausgård

Publicat pentru prima dată

de Forlaget Oktober, Oslo, în 2004

Toate drepturile rezervate

Această traducere a fost publicată
cu sprijinul financiar al NORLA.

Carte Pentru Toți este parte

a Grupului Editorial Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4,

București, România

tel.: 021 319 63 93; 0752 101 777

Orice lucru își are vremea lui

Karl Ove Knausgård

Copyright © 2020 Grup Media Litera

pentru ediția în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și filii

Redactor: Alexandra Diaconescu

Corector: Ionel Palade

Copertă: Flori Zahiu

Tehnoredactare și prepress:

Bogdan Coscaru

Descrierea CIP a Bibliotecii

Naționale a României

KNAUSGÅRD, KARL OVE

Orice lucru își are vremea lui /

Karl Ove Knausgård; trad. din lb.

norvegiană: Ivona Berceanu și

Roxana-Ema Dreve. – București:

Litera, 2020

ISBN 978-606-33-6349-8

I. Berceanu, Ivona (trad.)

II. Dreve, Roxana-Ema (trad.)

821.113.5

Dintr-un motiv sau altul, heruvimii, acești băieței rotofei și îmbujorați care inundă picturile din perioada Renașterii târzii și a Barocului, ne-au rămas în conștiință ca adevărata reprezentare a îngerilor. Și nu e pe deplin eronat, din moment ce aceasta a fost din mai multe puncte de vedere cea mai glorioasă perioadă a îngerilor, reprezentând însă totodată un punct de cotitură în istoria lor. Puțini au înțeles-o la vremea aceea, dar declinul lor deja începuse, și pentru noi, cei care privim picturile înfățișându-i în lumina timpului care a trecut, semnele sunt evidente: au ceva lacom și spilcuit în ei, trăsături pe care nici măcar cea mai măgulitoare postură nu le poate ascunde, și acest lucru este poate cel mai greu de înțeles, felul în care neprihănirea și curățenia, atribute pe care le-au afișat întotdeauna, ar putea să fie transformate așa de ușor în opusul lor. Dar exact asta s-a întâmplat. Mulți ar zice că îngerii au primit ce au meritat, din moment ce n-au avut înțelepciunea de a se opri, ci s-au lăsat atrași din ce în ce mai mult de lumea pe care au fost trimiși să o slujească, devenind în cele din urmă captivii ei. Ce mi se pare uimitor este că soarta îngrozitoare pe care au avut-o nu e pe măsura păcatelor lor. Însă

asta e părerea mea. Pentru îngeri, acest fapt nu mai are importanță. Ei nu-și mai aduc aminte de unde au venit sau cine au fost, concepte precum demnitatea și solemnitatea nu mai au nici o semnificație pentru ei; unicul lucru la care se gândesc este cum să facă rost de mâncare și să se reproducă.

Originea îngerilor este necunoscută. În jurul anului 400, Sfântul Ieronim afirma că îngerii au apărut cu mult înaintea creării lumii, bazându-și ideea pe absența lor evidentă din Cartea facerii, unde nu e menționat nici un cuvânt despre îngeri, în vreme ce Sfântul Augustin susținea punctul de vedere contrar, argumentând că îngerii *au fost* de fapt amintiți în Cartea facerii, dar indirect, ca parte din prima poruncă a lui Dumnezeu, „Să fie lumină!”, fiind prin urmare creați în prima zi. Acest argument, extins și rafinat de Sfântul Toma de Aquino, implică faptul că relația dintre îngeri și lumină nu este doar metaforică, așa cum e percepută în mod obișnuit, ci e una complexă: în virtutea ei, cele două categorii se întrepătrund până la limita identicului. Lumina nu reprezintă îngeri, dar îngerii sunt lumină. Însă oricât de frumos ar fi acest gând și oricâte ne-ar spune despre natura îngerilor, nu poate fi susținut. Lumina e una dintre multele înfățișări ale îngerilor, conform Bibliei, și de ce tocmai *aceasta* să fie folosită pentru a determina când au apărut aceste făpturi perfecte, protejate de Dumnezeu? Să-i facă oare aspectul lor nepământean imposibil de descris sau de înțeles? În acest caz, e absolut surprinzător că numele lor

e folosit imediat după acest moment, în pilda despre Grădina Raiului, fără nici o ezitare, și că acolo, când îngerii sunt numiți *pentru prima dată* în Sfânta Scriptură, apar ca niște prezențe atât de concrete și de stabile încât sunt echipați cu săbii.

Cred, prin urmare, că Sfântul Ieronim a avut dreptate în raționamentul lui și că îngerii nu sunt numiți în Cartea facerii pentru că deja existau la acea vreme. Dacă au existat *dintotdeauna*, așa cum susține, printre alții, și Antinous Bellori, e în mod evident imposibil de demonstrat. Un lucru e sigur: tot ceea ce e legat de îngeri e învăluit într-un văl de obscuritate; nu știm când au apărut, nu știm de unde vin, nu știm ce calitate au, ce gândesc sau ce văd când ne văd pe noi. Totodată, de-a lungul întregii Biblie, ei sunt înzestrați cu un fel de familiaritate, ca și cum prezența lor ar fi un fapt ineluctabil, care nu ar mai avea nevoie de explicații. Această ambivalență este normală, din moment ce caracteristica cea mai de seamă a îngerilor este tocmai faptul că țin de două lumi și c-o aduc mereu pe una din ele în cealaltă. Nicăieri altundeva nu e mai clar acest lucru ca în pilda declinului Sodomei și Gomorei. Au ceva străin în ei – imediat ce Lot îi zărește la porțile orașului, în amurg, fugе să-i întâmpine și se apleacă în praful de dinaintea picioarelor lor –, dar și ceva familiar, pentru că imediat după aceea îi invită la el acasă, le coace pâine și pregătește o masă copioasă, pe care aceștia o mănâncă. Se pare că această familiaritate face povestitorul să nu considere necesară descrierea situației mai în detaliu. Iată cum stau doi îngeri la masă într-o bucătărie din Sodoma,

și mănâncă, trimiși fiind de Dumnezeu pentru a hotărî soarta orașului, poate chiar pentru a-l nimici, și nu aflăm *nimic* despre cum e atmosfera din casă, despre cum arată sau ce își spun unul altuia. Doar această constatare lacunară... *Le-a pregătit o cină, a pus să coacă azime și au mâncat.*

Asta e tot. Dar îngerii trebuie să fi stat o vreme acolo, cel puțin atât cât durează să coci azime, și prezența lor trebuie să-l fi intimidat pe Lot, din moment ce el era singurul care știa cu ce misiune veniseră. Mi-l imaginez stând în fața cuptorului, așteptând să se coacă azima, trăgând des cu ochiul la cei doi îngeri ce stau tăcuți la masă, disperarea care crește cu fiecare nou sunet venit dinspre stradă până la ei, căci el știe de ce sunt în stare locuitorii care au prins de veste despre venirea străinilor și au început acum să se adune în întunericul de afară. Pornind de la evenimentele care au avut loc, observăm că îngerii afișează o anumită reticență – mai întâi refuză invitația, de parcă ar fi plănuit să petreacă noaptea pe străzi, dar Lot insistă atât de mult, încât se lasă în cele din urmă convingși –, în vreme ce Lot pare mult prea nerăbdător și guraliv, ocupat fiind să-i împiedice să înțeleagă ce se petrece afară.

Cel puțin azimele sunt gata. Le scoate din cuptor și le pune deoparte să se răcească, așază mâncare și băutură pe masă, simte cum prezența lor îi face inima să-i bată puternic în piept, simte răcoarea ce-i înconjoară, dar luptă cu acest sentiment, frecându-și mâinile și exclamând vesel:

– Nu e nimic mai gustos ca o masă bună!

Nu primește nici un răspuns. Chiar dacă în Biblie nu mai e scris nimic altceva în afară de faptul că mănâncă, sunt destul de sigur că trebuie să fi fost extrem de înfometăți și că au înfulecat mâncarea fără să încerce să-și ascundă lăcomia.

Formularea care apare în textul Bibliei este „și au mâncat”. Punctul neașteptat de la final nu mai lasă loc de continuare. Dar limbajul este doar un mijloc de expresie și sensul lui este dus mai departe cu mare viteză, dincolo de punct, dincolo de propoziție, printre rânduri, unde, cum e și normal, nu se mai poate citi, ci doar bănuî.

Mănâncă.

În timp ce o mână ține o bucată de carne din care dinții smulg întruna noi și noi bucăți, cealaltă băjbâie ca oarbă pe deasupra mesei după o bucată de pâine sau de brânză pentru a le mânca în aceeași înghițitură, dacă nu cumva gura le-ar fi deja ocupată cu carafa cu vin pe care Lot se îngrijește tot timpul să o umple, fără ca ei să pară că observă acest lucru, ocupați fiind să se îndoape cu bunătățile din fața lor. Clefăie și sorb, cu fălcile strălucind de grăsime, își ridică din când în când ochii, privirea lor devenind astfel albă și goală. Chiar dacă această priveliște îl umple pe Lot de spaimă, acesta își dorește ca masa să dureze, pentru că, atâta vreme cât mănâncă, nu observă nimic în jurul lor, iar pe stradă oamenii au început deja să le strige numele. Și astfel se ridică foarte calm de îndată ce bunătățile de pe masă se împuținează, se furișează în cămară și aduce mai multă mâncare, pe care o pune în fața lor cât de discret poate, pentru

a nu atrage atenția asupra lui și a întrerupe starea de transă în care se află îngerii.

„Poate o să meargă bine“, se gândește. După o masă ca aceasta se vor simți cu siguranță somnoroși, și dacă i-ar anunța că se retrage la culcare, poate s-ar întâmpla ca și ei să fie tentați să-i urmeze exemplul. „De altfel, chiar e destul de târziu“, se gândește. Și, pe deasupra, le-a pregătit deja un pat.

Aceste gânduri îl înveslesc pe Lot. Dar apoi își dă seama că cei doi îngeri stau și se uită la el. Roșu în obraji de rușine, îi întreabă dacă s-au săturat. Ei dau din cap că da și-i mulțumesc pentru mâncare. Afară e liniște. După ce curăță masa, își ridică mâinile deasupra capului și spune căscând:

– S-a făcut târziu. Poate e cazul să ne retragem la somn?

Îngerii își împing scaunele în spate și se ridică.

Fervoarea cu care au mâncat dispare fără urmă, iar cei doi slujitori ai lui Dumnezeu răspândesc iarăși liniște și demnitate; pentru o clipă, Lot își închipuie că a visat toate astea.

– V-am pregătit patul aici, înăuntru, le spune el, arătând camera de lângă. Dacă vreți să mă însoțiți...

„O să fie bine!“ se gândește. „O să fie bine!“

Chiar atunci, cineva bate puternic la ușă. Lot se prefăce că nu aude și-și continuă pașii prin cameră, dar în spatele lui îngerii s-au oprit.

– Ce-a fost asta? întreabă unul din ei.

– Cu siguranță doar niște puștani, spune Lot. Nu avem de ce să ne îngrijorăm.

Dar apoi un strigăt de pe stradă ajunge până la ei.

– Lot, se strigă afară. *Unde sunt oamenii care au intrat la tine în noaptea aceasta? Scoate-i afară la noi, ca să ne împreunăm cu ei!*

Nu e nici o cale de scăpare. Cu lumânarea în mână, trece pe lângă îngeri și deschide ușa mulțimii care se adunase în fața casei. Dar încă nu și-a pierdut speranța. Pentru că, așa cum e scris în Biblie: *Lot a ieșit afară la ei la ușă, a încuiat ușa după el și a zis: „Fraților, vă rog, nu faceți o asemenea răutate!“*

Elementul-cheie aici nu este rugămintea pe care le-o adresează concetățenilor săi, ci informația că mai întâi s-a îngrijit să închidă ușa în urma lui. Lot încearcă, așadar, în continuare să-i împiedice pe îngeri să afle ce se petrece. Cred că e ceva emoționant în acest gest; ce disperare trebuie să fi simțit, încercând să le ascundă îngerilor adevărul cu ajutorul unei uși închise?

– *Iată că am două fete care nu știu de bărbat; am să vi le aduc afară și le veți face ce vă va plăcea. Numai nu faceți nimic acestor oameni, fiindcă au venit sub umbra acoperișului casei mele.*

Dar ei nu-l ascultă.

– *Pleacă! strigă ei. Omul acesta a venit să locuiască aici ca un străin, și acum vrea să facă pe judecătorul. Ei bine, o să-ți facem mai rău decât lor.*

Și plini de furie se reped spre el, năpustindu-se să spargă ușa.

Atunci intervin îngerii. Îl iau pe Lot, îl trag în casă și închid ușa în urma lor, orbind mulțimea de afară, pentru ca aceasta să nu-i mai poată urma. Pare ca și cum ar fi plini de mânie în numele lui Lot. Simpatia

lor față de el trebuie să fi crescut în decursul serii, când stăteau peșemne acolo, zâmbind în sinea lor de încercările lui neajutorate de a-și ascunde adevăratele intenții față de ei.

– *Pe cine mai ai aici? Gineri, fi și fiice și tot ce ai în cetate – scoate-i din locul acesta, îi spun îngerii. Căci avem să nimicim locul acesta, pentru că a ajuns mare plângere înaintea Domnului împotriva locuitorilor lui. De aceea ne-a trimis Domnul, ca să-l nimicim.*

Lot face cum i se spune, iese și vorbește cu ginerii lui, dar aceștia nu-l cred, gândindu-se că glumește. Și apoi, din tot ce ar fi putut alege să facă, merge la culcare. Pentru că următorul lucru scris în Biblie este: *Când s-a crăpat de ziuă, îngerii au stăruit de Lot, zicând: „Scoală-te, ia-ți nevasta și cele două fete, care se află aici, ca să nu pieri și tu în nelegiuirea cetății!”*

Când Lot ezită, îngerii îi iau pe toți patru de mână și-i conduc afară din cetate. Ceva mai târziu în ziua aceea, cetatea e ștearsă de pe fața pământului și tot ce e viu e stârpit. În dimineața următoare, după cum aflăm, fumul s-a ridicat de pe pământ ca dintr-un cuptor.

Aceasta este o istorisire ieșită din comun, și nu e ușor să înțelegem rolul jucat de îngerii. Tradițional, îngerii sunt văzuți ca puntea de legătură dintre divinitate și omenire, fiind deopotrivă mesagerii și însuși mesajul transmis. Mesajul ingerului care îi apare Mariei spunându-i că are un prunc în pântec este totodată și ceea ce o face să fie însărcinată. Îngerii sunt acțiune și semnificație la un loc. Tot ce fac ei trebuie

interpretat. De aceea, mișcările lor sunt în general ample și evidente, ca gesturile actorilor pe o scenă, care la rândul lor sunt făcute având în minte distanța față de spectatori. Or, tocmai din această cauză comportamentul lor față de Lot pare atât de bizar. Oare nu e el prea neînsemnat pentru ei? Oare nu se apropie ei prea tare de el? Ba da, s-ar putea spune, dar poate că asta e de fapt și ideea?! Că prin comportamentul lor își doresc să-l înalțe spiritual pe acest bărbat mărunț, onest și grijuliu, justificându-și simultan acțiunile înfricoșătoare de după: singurului om curat i se cruță viața, toți ceilalți nu sunt curați și merită să fie pedepsiți. Și acest lucru e cu siguranță adevărat, privit din punctul nostru de vedere. Dar pentru îngerii trebuie să fi fost diferit. Ce am putea să credem despre ei nu înseamnă nimic. Ei nu țin de lumea noastră, cum nu țin nici de cer; pendularea între cele două e elementul lor. Compasiunea le e străină, ei sunt indiferenți față de noi și de toate ale noastre, de unde aparența de cruzime pe care o împrăștie deseori.

Dar în ceea ce-l privește pe Lot, ei arată considerație și empatie.

Care ar fi putut să fie cauza?

Eu cred că explicația e simplă. După cum știm, îngerii pot lua orice formă doresc. Dar ceea ce nu știm este că forma pe care o iau reprezintă de asemenea o amenințare pentru ei. Dacă o păstrează prea mult timp, aceasta începe să-i influențeze, și în cele din urmă, dacă nu țin cont de semnalele de pericol, îi poate acapara cu totul. În Sodoma s-au arătat sub formă umană. Ideea era cu siguranță să se plimbe